

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Νικ. Π. Μουτσοπούλου, Σιδερένια μακεδονικά
ρόπτρα

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.836](https://doi.org/10.12681/makedonika.836)

Copyright © 2015, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1963). Νικ. Π. Μουτσοπούλου, Σιδερένια μακεδονικά ρόπτρα. *Μακεδονικά*, 5(1), 552–553.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.836>

λείπονται εἰς Καστοριάν καὶ Σιάτισταν, τὰ ὁποῖα καὶ ἐκηρύχθησαν ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα. Εἰς τὴν Δερόϊαν τὰ περισσότερα ἐξέλιπον, ἐν δ' ἐξ αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐξεταζόμενον.

Τὴν ἀποτύπωσιν τοῦ οἰκοδομήματος ἔκαμον μαθηταὶ τοῦ συγγραφέως, τὰς δὲ φωτογραφίας ὁ ἴδιος κατὰ τὰς διαφόρους ἐπισκέψεις τοῦ κτηρίου πρὸς μελέτην αὐτοῦ.

Τὰ δημοσιεύόμενα σχέδια καὶ εἰκόνες δίδουν πράγματι σαφῆ ἰδέαν τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τῆς παλαιᾶς του πολυτελείας καὶ ὠραιότητος. Συγχρόνως ὁ συγγραφεὺς προσπαθεῖ νὰ δώσῃ εἰκόνα τῆς ἐν Βεροῖᾳ οἰκοδομικῆς τέχνης καὶ τῶν ἀσκούτων αὐτήν. Εἰς τὸ σημεῖον ὅμως αὐτὸ ἡ συνεχῆς χρῆσις τῶν δημαδῶν ὀνομάτων τῶν οἰκοδομικῶν ἐργαλείων καὶ κατασκευῶν, τὰ ὁποῖα, τουρκικὰ τὰ πλεῖστα, δὲν εἶναι πάντοτε καὶ γλωσσικῶς καὶ σημασιολογικῶς ἀκριβῆ, δημιουργεῖ ἀρκετὴν ἀσάφειαν καὶ μάλιστα εἰς τοὺς μὴ συνειθισμένους εἰς τὰ χρησιμοποιούμενα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας, τουρκικὰ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀνόματα. Ὡς πρὸς δὲ τὰ λεγόμενα περὶ τῶν τόπων τῆς καταγωγῆς τῶν τεχνητῶν οἰκοδόμων πρέπει νὰ παρατηρηθῆ ὅτι εἰς ὀλόκληρον τὴν ὄρεινὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν κατὰ τὴν περιόδον τῆς Τουρκοκρατίας ἐκαλλιεργεῖτο ἡ οἰκοδομικὴ τέχνη, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῆς καταγόμενοι ἔφθανον καὶ μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των, ὅπου καὶ ἐπλούτιζον.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Νικ. Π. Μουτσοπούλου, Σιδερένια μακεδονικά ῥόπτρα. Θεσσαλονίκη 1961. (Ἀνάτυπον ἀπὸ τὴν «Τέχνη στὴ Θεσσαλονίκη» τ. Β' 1. 1961) σ. 25-34, μετὰ πινάκων καὶ εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ.

Ἡ λέξις ῥόπτρον, συγγενῆς ἐτυμολογικῶς πρὸς τὸ ῥόπαλον, σημαίνει ἐπικαμπεὺς ξύλον ἢ μέταλλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ χρησιμοποιεῖται ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερον, ὅπου δὲν εἰσεχώρησαν ἀκόμη οἱ ἠλεκτρικοὶ κώδωνες, ὅπως κρούεται ἡ θύρα, διὰ νὰ λαμβάνουν γνῶσιν οἱ ἐντὸς τῆς οἰκίας ὅτι κάποιος ἐπισκέπτης ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσέλθῃ. Τὰ ῥόπτρα ταῦτα, τὰ ὁποῖα πολλάκις ἦσαν καὶ κρίκοι, ἐχρησίμευον καὶ διὰ νὰ ἔλκωσιν οἱ ἐξερχόμενοι τὸ θυρόφυλλον, διὰ νὰ κλείσουν τὴν θύραν. Ὅπως δὲ ἦτο φυσικόν, ἦδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐδόθη εἰς τὰ ῥόπτρα ταῦτα καλλιτεχνικὴ μορφή, χρησιμοποιηθέντων διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν καὶ πολυτίμων μετάλλων. Ἦδη ὁ Ὅμηρος ὁμιλεῖ περὶ χροσέης ἢ ἀργυρέης κορώνης.

Ἡ αὐτὴ καλλιτεχνικὴ τάσις ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον. Διὰ τοῦτο ὁ ἀρχιτέκτων συγγραφεὺς ἐν τῷ ἐνδιαφέροντι αὐτοῦ διὰ τὴν ἑλληνικὴν τέχνην, καὶ δὴ τὴν λαϊκὴν, ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν συλλογὴν καὶ μελέτην τῶν διαφόρων μορφῶν, τῶν χρησιμοποιηθέντων ἀκόμη ἐν Μακεδονίᾳ καὶ δὴ ἐν Θεσσαλονικίᾳ, ῥόπτρων.

Αἱ δημοσιευόμεναι φωτογραφίαι καὶ εἰκόνες εἶναι λίαν ἐνδιαφέρονται, ἐνδιαφέροντα δὲ καὶ τὰ πολυάριθμα δημῶδη ὄνόματα, τὰ ὅποια ὁ συγγραφεὺς συνεκέντρωσε. Ὁ συγγραφεὺς πολλάκις ἀνατρέχει μέχρι τῆς ἀρχαιότητος, διὰ νὰ ἐξημενεύσῃ ὄνόματα καὶ μορφάς. Τὰ νεώτερα ὄπτρα χωρίζει εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας, τὰ κατὰ παράδοσιν καὶ τὰ ὑποστάντα δυτικὴν ἐπίδρασιν, διακρίνει δὲ ταῦτα καὶ εἰς διάφορα εἶδη ἀναλόγως τῆς μορφῆς αὐτῶν. Ἡ μελέτη, μολοντοὶ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πλήρης, εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ ὑποδειγματικὴ διὰ τοὺς πραγματευομένους παρόμοια θέματα.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Γ ε ω ρ γ. Ι. Θεοχαρίδου, Τοπογραφία καὶ πολιτικὴ ἱστορία τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα. Θεσσαλονίκη, 1959 [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Ἴδρυμα μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου ἀρ. 31]. 80ν σ. 51, μεθ' ἑνὸς χάρτου.

Τὸ τεῦχος περιλαμβάνει δύο διαλέξεις, δοθείσας εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν εἰς τὴν σειρὰν τῶν διαλέξεων τοῦ Ἰδρύματος περὶ τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα. Ἡ πρώτη (σ. 1-25) ἀφορᾷ εἰς τὴν τοπογραφίαν, ἡ δὲ δευτέρα (σ. 27-51) εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως. Ἐκάστην ἀκολουθεῖ χρήσιμον, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πλήρες, βιβλιογραφικὸν σημείωμα.

Ὡς πρὸς τὴν τοπογραφίαν πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχει πλουτισθῆ σημαντικῶς, διότι καὶ νέα μνημεῖα προσετέθησαν εἰς τὰ γνωστὰ καὶ τὰ γνωστὰ ἐμελετήθησαν λεπτομερέστερον καὶ ἀκριβέστερον. Ὁ ὁμιλητὴς ἔχων γνῶσιν τῶν γεγραμμένων, ἀσχοληθεὶς δὲ καὶ ὁ ἴδιος περὶ τὴν τοπογραφίαν τῆς πόλεως καὶ τὴν ἱστορίαν ὠρισμένων μνημείων, ἐκθέτει κατὰ τρόπον εὐνόητον καὶ ἐπαγωγὸν διὰ τὸ κοινὸν τὰς κτηθείσας γνώσεις, ὁ δὲ παρατιθέμενος χάρτης καθιστᾷ σαφῆ τὰ ἐκτιθέμενα.

Ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ ὁμιλητὴς ὅτι ἐφ' ὅσον τὰ συμβάντα κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἀποτελοῦν μέρος τῶν γενικωτέρων γεγονότων τῆς ὅλης βυζαντινῆς ἱστορίας, ἡ περὶ αὐτῶν βιβλιογραφία εἶναι λίαν ἐκτεταμένη, τὸ δὲ εἰδικὸν περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸν ΙΔ' αἰῶνα βιβλίον τοῦ Ο. Ταγραλί ἐξακολουθεῖ μὲν νὰ εἶναι χρήσιμον, ἀλλὰ δὲν παύει διὰ τοῦτο νὰ εἶναι πεπαλαιωμένον. Ὁ ΙΔ' αἰὼν διὰ τὴν Θεσσαλονικίαν εἶναι ὁ πλουσιώτατος εἰς γεγονότα καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἱστορίαν. Ὁ ὁμιλητὴς κατορθώνει νὰ δώσῃ σύντομον μὲν, ἀλλὰ σαφῆ εἰκόνα αὐτῶν.

Αἱ δύο ὁμιλίαι ἀποτελοῦν διδακτικὸν καὶ ἐπαγωγὸν ἀνάγνωσμα διὰ τοὺς Θεσσαλονικεῖς, ὅσοι θέλουν νὰ γνωρίσουν τὴν ἱστορίαν τῆς ὥραίας καὶ ἱστορικῆς δι' ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνισμὸν πόλεως, τὴν ὁποίαν κατοικοῦν.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ